

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

матеріали
університетської конференції

28 листопада 2025 року

м. Одеса

6. Чувакова Г.М. Неправова практика як сфера правових аномалій. Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2018 р.) У 2-х т. Т. 1. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 105-106. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/10388>

7. Шайгородський Ю. Ціннісні трансформації в період суспільних змін. *Соціальна психологія*. 2009. №3. С. 86-94. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/77240711.pdf>

Ключові слова: правові аномалії, глобалізація, суспільні відносини, ризики, правосвідомість, принципи права, неправова практика.

Keywords: legal anomalies, globalization, social relations, risks, legal awareness, principles of law, illegal practice.

Рязанов Михайло Юрійович

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри загальної теорії права та держави,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВА СПАДЩИНА ЯК КЛЮЧ ДО ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ЕКСПАНСІЇ

Правова спадщина, яка є наріжним каменем сучасних правових систем, відображає сукупний розвиток правових принципів, практик і норм протягом поколінь. Цей багатий гобелен еволюційного розвитку права не тільки формує сьогодення, але й забезпечує основу для навігації в складнощах майбутнього. Вивчення взаємодії між правовою спадщиною та її сучасними аспектами виявляє динамічний взаємозв'язок, який врівноважує традицію та адаптивність.

Історично склалося так, що різні правові системи розвивалися у відповідь на потреби та цінності внутрішнього суспільства, які поступово виکارбовувалися у національному правовому менталітеті. Тут на поверхню з'являється правова

спадщина, виражена крізь її об'єкти (закони, традиції права, інститути права), які сформувалися протягом історії в межах конкретної правової традиції. Ці елементи визначають основи правової системи.

Правова спадщина тісно пов'язана з правовим менталітетом народу, оскільки формує основу, а правовий менталітет відображає уявлення, цінності та переконання населення стосовно справедливості, законності і ролі влади. Отже, правова спадщина, виступаючи як основа, впливає на формування правового менталітету, а правовий менталітет взаємодіє із правовою спадщиною, визначаючи сприйняття та застосування об'єктів правової спадщини у повсякденному житті народу. В свою чергу, обидва ці аспекти зазнають впливу на себе з боку культурних, історичних та інших соціальних факторів.

Отже, досягнення сутності правової спадщини та відновлення певних компонентів правової спадщини може вплинути на формування нових правових цінностей і установок в суспільстві, появу нових ідеалів які вимагатимуть створення нових чи адаптацію існуючих правових юридичних технік та технологій (велика традиція) , що, в свою чергу, може вплинути на зміну правового менталітету (мала традиція). Навпаки, зміни в правовому менталітеті можуть стимулювати запит на зміну правових норм і інститутів, створюючи умови для правової реформи та протистояння правовій експансії [1].

У сучасну епоху правові системи стикаються з безпрецедентними викликами та можливостями. Глобалізація пов'язала між собою економіки та правові юрисдикції різних держав, за для транснаціонального співробітництва, що ускладнює для окремих держав збереження та відтворення власної національної правової ідентичності та унікальності на правовій карті світу. Наприклад, як констатує Мірошніченко М. І. не завжди можна очікувати позитивний вплив на суспільство від впровадження законодавства, яке адаптоване до європейських стандартів та орієнтоване на втілення державної політики щодо формування сучасної правової системи в Україні.

Для країн, які приєднуються до певної правової сім'ї і автоматично підпорядковують свою систему законів вже існуючим правовим ідеям та

принципам, може виникати відмінність між теоретичним підґрунтям та реальною практикою. Це часто призводить до механічного копіювання ряду законів, які мають обмежений позитивний вплив на прогресивний розвиток суспільства. Очевидно, що таке запозичення може створювати проблему, оскільки закони, які не породжують нові правові відносини, стають фактично непридатними та безжиттєвими. Такий підхід до впровадження законодавства робить його відокремленим "чужорідним елементом" в соціальному контексті суспільства, оскільки воно не забезпечує реальної реалізації та суспільного впливу і, як наслідок призводить до розмиття, а з часом і втрати національної правової ідентичності [1].

Національна правова ідентичність є елементом національної правової системи, генеза якої є надзвичайно складною та динамічною, де її функціональні аспекти та елементно-структурні взаємозв'язки претерпівають істотні зміни протягом часу. Цей еволюційний процес може бути охарактеризований як багатовекторний або поступально-спадковий рух, що відображає перехід від одних станів правової системи до інших.

У цьому становленні правової системи важливу роль відіграє генетичне ядро, яке залишається незмінним завдяки дії законів збереження інформації, системності та принципу самозбереження інформації [2]. Це генетичне ядро є своєрідним хроніклером, що зберігає в собі інформацію про якісні особливості різних етапів виникнення, становлення та формування правової системи як цілісного правового явища.

Важливим аспектом є той факт, що це генетичне ядро не лише утримує інформацію, але і визначає ключові риси правової системи, визначаючи її правову ідентичність та специфіку. Це надає стабільність у формуванні правової культури, яка, в свою чергу, є важливою якісною характеристикою національних правових систем [3].

Тут, для збереження стабільності правової культури, відтворення та культивування національної правової ідентичності, адаптації внутрішньодержавного законодавства до західноєвропейських стандартів, за для

забезпечення плавного входу України до західної спільноти [4] важлива роль відводиться саме правовій спадщині.

Правова спадщина може визначити шляхи вирішення проблеми механічного запозичення законів і сприяти ефективнішому впровадженню правових норм. Однак для цього важливо враховувати конкретний контекст країни та використовувати правову спадщину як ресурс для розвитку сучасної правової системи. Прикладом, це може бути здійснено шляхом:

- Збереження цінностей. Забезпечення збереження та відновлення цінностей, закладених у національній правовій спадщині, які відзначають національний характер та особливості правової системи.

- Розвитку науки. Реалізація підтримки наукових досліджень та навчальних програм, спрямованих на вивчення та розуміння правової спадщини для вдосконалення нових законів, змісту правових традицій, правової ментальності, які відіграють значну роль у вирішенні проблеми її ідентичності.

- Підтримку постійного діалогу із суспільством. Проведення громадських дискусій із залученням представників різних соціальних груп для визначення найбільш прийнятних та ефективних шляхів адаптації.

- Звернення до правокультурного контексту. В цьому контексті можливе використання правової спадщини для висвітлення історичних та культурних особливостей, які визначають національну правову ідентичність, як то врахування традиційних правових принципів у нових законодавчих актах.

Крім цього, важливо враховувати взаємодію різноманітних чинників, таких як соціокультурні трансформації, політичні зміни та економічні впливи. Ці вектори впливу формують нові підходи до правового регулювання та визначають специфіку взаємодії між різними складовими правової системи.

У підсумку можна додати, що складний взаємозв'язок між правовою спадщиною та її сучасними аспектами підкреслює динамічний характер правових систем. Шлях від стародавніх кодексів до сучасних правових стандартів відображає колективні зусилля людства встановити справедливість, захистити права та адаптуватися до мінливих обставин. Оскільки суспільства

стикаються з новими викликами, стійкість та адаптивність правової спадщини залишаються важливими для формування справедливого та рівноправного майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мірошніченко М. І. Правова система України в умовах юридичної експансії: адаптаційна трансформація в контексті проблеми її типологічної ідентифікації. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-033-9-22>
2. Рязанов М. Ю. Правова спадщина як складова правової культури [Електронний ресурс] / М. Ю. Рязанов // Концептуалізація та використання правової спадщини : матеріали Всеукр. круглого столу (26 грудня 2018 р., м. Одеса). URL: <http://hdl.handle.net/11300/11604>.
3. Рязанов М. Ю. Правові артефакти та культурний код права. *Часопис Київського університету права*. № 4. 2019. DOI: 10.36695/2219-5521.4.2019.06
4. Харітонов Є. О., Харітонова О. І. Правова адаптація як вид взаємодії правових систем. *Правова держава*. Випуск 27. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/456892>

Ключові слова: правова спадщина, правова ідентичність, правова адаптація, правова експансія

Keywords: legal heritage, legal identity, legal adaptation, legal expansion

Грунь Олександр В'ячеславович

Національного університету «Одеська юридична академія»

аспірант кафедри загальної теорії права та держави

ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Стрімкий розвиток цифрових технологій постіндустріального інформаційного суспільства привів до появи нового типу соціального буття – віртуальної реальності, у якій здійснюється комунікація, праця, творчість і інші відносини. Цей феномен став не лише технологічним явищем, а й предметом

ЗМІСТ

Передмова	2
Секція 1. Методологічний контент сучасного права та держави	4
Мельничук Ольга Степанівна.....	4
НЕКЛАСИЧНІ ПРИНЦИПИ У МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ.....	4
Чувакова Ганна Михайлівна.....	7
ПРАВОВІ АНОМАЛІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
Рязанов Михайло Юрійович	11
ПРАВОВА СПАДЩИНА ЯК КЛЮЧ ДО ПРАВОВОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ЕКСПАНСІЇ.....	11
Грунь Олександр В'ячеславович	15
ЩОДО ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ФІЛОСОФСЬКИХ ТА ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	15
Завальнюк Ірина Володимирівна	20
ПРИНЦИП ІСТОРИЗМУ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО АНАЛІЗУ	20
Секція 2. Тенденції та перспективи розвитку сучасного права.	24
Антошина Ірина Володимирівна.....	24
ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ СУЧАСНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄНОГО СТАНУ.....	24
Личко Валерія Сергіївна	28
ПРАВНИЧА ДОПОМОГА В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
Дудник Руслана Миколаївна.....	32
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРАВОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ.....	32
Іванчук Віра Євстафіївна	35
ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
Дараган Євген Олександрович.....	39
ЩОДО ТЛУМАЧЕННЯ КОДИФІКОВАНИХ АКТІВ.....	39
Білоус Ольга Анатоліївна	43
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	43
Черненко Владислав Васильович	46
ПОРІВНЯННЯ СТРОКІВ ОСКАРЖЕННЯ ДИСЦИПЛІНАРНИХ СТЫГНЕНЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СУБОРДИНАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ	46
Лисенко Ангеліна Володимирівна	50
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄКТА «НАНОТЕХНОЛОГІЯ»: АКСІОНОРМАТИВНИЙ ВИМІР	50